

Малиш Л. О.

д.с.н., доц. кафедри соціології

Національного університету «Києво-Могилянська академія»

СПРИЙНЯТТЯ НАСЕЛЕННЯМ КРАЇН ЄС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Після початку війни чимало українських громадян змушені були шукати притулок в європейських країнах, керівництво яких затвердило шерег пакетів санкцій проти РФ, надало значну фінансову та військову допомогу Україні. При цьому, політика урядів демократичних європейських країн спирається на волевиявлення громадян, враховуючи їхні очікування та потреби. Відтак, обізнаність європейців щодо ситуації в Україні та їхнє бажання підтримати боротьбу українців проти агресорів складають потужний поштовх для прийняття рішень на користь укріплення позицій нашої країни.

У квітні 2022 р. Європейською комісією було ініційовано дослідження думок населення країн ЄС стосовно війни в Україні, яке дало змогу зафіксувати розподіли відповідей на низку питань із цього приводу⁸. Водночас, зібрані дані потребують ґрунтовнішого аналізу, узагальнення та інтерпретації у контексті розбудови стратегії ефективної взаємодії з європейськими партнерами. Звідси, мету даного дослідження складає визначення основних трендів думок мешканців території ЄС щодо російсько-української війни та з'ясування міри їхньої крос-культурної варіативності.

Висновки дослідження спираються на масив даних соціологічного дослідження «Відповідь ЄС на війну в Україні», проведеного компанією Ipsos European Public Affairs на замовлення Європейської комісії у квітні 2022 р. У розглянутій 506-тій хвилі проекту генеральну сукупність склали громадяни 27 країн-членів ЄС у віці 15 років та старші⁹. Дані збирались шляхом самозаповнення респондентами інтернет-опитувальника (Computer Assisted Web Interview, CAWI). При формуванні вибірки було використано онлайн-панелі Ipsos та їхню партнерську мережу, квоти визначались за такими параметрами, як вікова категорія, гендер, географічний регіон¹⁰. Загальна кількість кейсів після редування масиву склала $N = 26053$.

⁸ European Commission, Brussels. [Flash Eurobarometer 506 (EU's Response to the War in Ukraine)]. 11 May 2022. GESIS - Leibniz-Institut für Sozialwissenschaften. ZA7871 Data file Version 1.0.0. Numeric. URL: <https://doi.org/10.4232/1.13919> (date of access: 16.02.2023).

⁹ Типовий обсяг вибірки по країнах складав 500-1000 респондентів.

¹⁰ Похибка вибірки не перевищувала 4,4% (для $N \approx 500$) та 3,1 (для $N \approx 1000$).

Задля створення цілісного уявлення про сприйняття населенням європейських країн війни в Україні, з масиву даних було відібрано дві групи індикаторів, кожна з яких включала по дві підгрупи.

Перша група показників характеризує інформаційний аспект сприйняття ситуації військової агресії з боку РФ. До її першої підгрупи, у свою чергу, включені індикатори залучення до подій в Україні, що відображують актуальність інформації про них для індивідів, які мешкають у країнах ЄС. До другої підгрупи відносяться змінні, які фіксують довіру громадян різним джерелам інформації про війну в Україні.

Друга група індикаторів відповідала діяльній компоненті сприйняття ситуації, вказуючи на уявлення індивідів про засоби розв'язання проблеми. До їхньої першої підгрупи належать показники підтримки заходів, анонсованих ЄС після початку війни в Україні. Друга підгрупа індикаторів уможливляла оцінку респондентами задоволеності реакцією ключових суб'єктів впливу на війну в Україні.

Стратегія аналізу даних полягала у зверненні до макроєдиниць аналізу, презентованих окремими європейськими країнами, для яких визначались узагальнювальні характеристики інформаційного та діяльнісного аспектів ставлення до війни в Україні.

Загалом сприйняття населенням ЄС війни в Україні характеризується доволі високою інформаційною залученістю до подій, значною задоволеністю реакціями на них з боку основних суб'єктів впливу та підтримкою ключових заходів, спрямованих на протидію російській агресії. Вказані виміри мають не надто суттєві крос-культурні відмінності, тоді як довіра до різних джерел інформації доволі помітно варіює між країнами.

Сила зв'язку між активністю пошуку інформації та її обговоренням виявилась достатньо високою, тоді як підтримка політик ЄС та схвалення поведінки окремих акторів корелювали слабше, а значення відповідних коефіцієнтів кореляції суттєво різнились між країнами. Водночас, анонсовані ЄС заходи респонденти не розрізняли за значенням, так само, як і відгук всіх перелічених суб'єктів на ситуацію вони оцінювали приблизно однаково.

Респонденти частіше шукали інформацію щодо перебігу російсько-української війни, аніж комунікували з оточенням з її приводу. Регулярність вказаних практик у населення країн ЄС не надто сильно різнилась: варіаційний розмах обох показників, виміряних за 5-бальною шкалою, був меншим 1. Найвище інформаційне залучення до подій продемонструвало населення трьох країн — Італії, Литви та Польщі, дві останні з яких розташовані поруч з РФ та неодноразово згадувались її посадовцями.

Максимально авторитетними джерелами інформації про війну в Україні опитані вважали європейські та місцеві органи влади, за якими слідували громадські організації, а завершували цей перелік журналісти. І, нарешті, соціальним медіа здебільшого не довіряли.

У довірі населення різних країн до окремих джерел виокремились два основні тренди. По-перше, поєднання достатньо високої довіри до владних органів з дещо нижчою довірою до громадських організацій і журналістів на тлі значної недовіри до соціальних медіа. По-друге, переважання недовіри до більшості або й до всіх перелічених джерел інформації.

Заходи, анонсовані ЄС після початку війни загалом відчутно підтримувались населенням, середні значення показника перевищували середнє значення 4-бальної шкали на 0,1-0,9 пунктів у всіх країнах, крім Греції.

Задоволеність реакціями ключових суб'єктів впливу була доволі високою, сягаючи щонайменше на 0,67 пункти за середнє значення 4-бальної шкали. Тобто, рівень схвалення реакцій основних акторів виявився суттєво вищим, аніж офіційно проголошених частиною з них дій.

Окреслені у висновках цієї розвідки закономірності унаочнюють низку суперечностей у сприйнятті війни в Україні населенням європейських країн. Описовий характер дослідження, ініційованого Європейською Комісією, уможлиблює лише порушення низки питань, для відповіді на які необхідне проведення додаткових студій. Зокрема, потребують подальшого вивчення чинники інформаційного залучення до подій в Україні, підтримка європейцями окремих дій, скерованих на припинення російської військової агресії, а також їхні крос-культурні особливості.

Література

1. European Commission, Brussels. [Flash Eurobarometer 506 (EU's Response to the War in Ukraine)]. 11 May 2022. GESIS — Leibniz-Institut für Sozialwissenschaften. ZA7871 Data file Version 1.0.0. Numeric. DOI: <https://doi.org/10.4232/1.13919> (date of access: 16.02.2023).